

Іржы Кратахвіл

(нар. у 1940) — празаік, драматург, эсэіст

Наведнікі

Пераклад зроблены з ласкавае згоды аўтара і выдавецтва “Petrov” паводле тэксту, змешчанага на сайце выдавецтва: www.ipetrov.cz

Ужо пару гадоў мінула, як з мной гэта здарылася. Я недзе быў затрымаўся да досьвітку, і нехта прапанаваў адвезці мяне дадому, бо ўсё адно, маўляў, едзе да Іванчыцаў, а адтуль ужо рукою дастаць да мяне, да Мараўскага Крумлава. Мы выблыталіся з брненскіх вуліц і на сьвітанку выехалі на шашу, якая тою гадзінай была пустая. Чалавек, што ўзяўся мяне падкінуць (рэквізытар з тэатру “Гусь на шворцы”? — ужо ня памятаю), распавядаў дарогаю нешта пра новыя сыстэмы бясьпекі, і за іх падрабязным апісаньнем нам выдатна бег час. Не пасьпелі мы й вокам міргнуць, як апынуліся перад Іванчыцамі. Кіроўца прыгамаваў і сказаў, што тут мусіць быць дарога напраткі, зьезд уніз да мястэчка, але, маўляў, нешта тут ня тое, бо тая дарога ніколі не пачыналася ў ляску. І спытаўся ў мяне, ці ўсё ж нам не рызыкнуць. Я кіўнуў — а што мне было рабіць?

Мы павярнулі ў лясок. Ужо амаль разьвіднела, але кіроўца ехаў павольна, глядзячы на ўсе вочы. Я папрасіў яго спыніць на хвілінку. Вылезшы, я зрабіў пару крокаў да найбліжэйшага дрэва, але потым зірнуў на кавалак неба між вершалінаў і так спалохаўся, што адразу ж забыўся, чаго я там хацеў. Мой спадарожнік, які тым часам таксама вылез з машыны, зьбіраўся запаліць цыгарэту, але, узняўшы вочы на неба, імгненна засунуў цыгарэту назад у пачак, а сябе назад у машыну. Выруліў задам назад на шашу і моўчкі завёз мяне, як абяцаў, у Мараўскі Крумлаў, не сказаўшы ні слова на разьвітаньне, а я, у сваю чаргу, забыў яму падзякаваць.

У Брно на Копэчнай вуліцы, пад тэрасамі Пэтрава, жыве мастак Ян Зузьяк, які ў той час якраз перабываў у працяглым творчым крызысе і зусім не пісаў. Зрэзьчас я завітваў да яго пагаманіць.

Уяві сабе, некаж сказаў ён мне, мо зь месяц таму я вярнуўся начным цягніком з Прагі і быў такі здарожаны, што адразу ж пайшоў спаць, хаця ўжо быў амаль дзень. І мне прысьнілася — ты ж ведаеш, што я занатоўваю сны, — мне прысьнілася, што ты некуды зь некім едзеш, вы спыняецеся, ты ідзеш да дрэва, а ён хоча запаліць цыгарэту, але не запальвае.

Аднак я ня даўся, каб ён мне тлуміў галаву: ясная рэч, ты пра гэта ведаеш ад рэквізытара, ці хто ён там быў, той, што мяне тады вёз. Цікава было б даведацца, што ён табе ўвогуле пра тую паездку нагаварыў.

Але Зузьяк здзіўлена зірнуў на мяне. Ён не разумее, пра што я кажу. Урэшце ён зьмяніў тэму і спытаў, ці памятаю я яшчэ Доўбраўку, яна, маўляў, зноў пачала пісаць. Прычым адразу ж фрэскі на столі! Ходзіць да сяброў і, калі будзеш вароны страляць, прыцягне лесачкі і ўладкуецца ў цябе пад стольню. Але не лякайся, красьлюнкі крыху

дзікаватыя. І адчыніў дзьверы ў пакой, дзе ён спаў. Калі я там паглядзеў на столь, кроў ува мне застыгла. Не дуры, здзівіўся Зузьяк, цябе што, так захапілі гэтыя вычварэньні Доўбраўкі?

Гэта цяжка растлумачыць, давай пра гэта ня будзем.

Але паспрабую гэта высьветліць прынамсі вам.

Вядома, што ў той фазе сну, у якой нам нешта сьніцца (яна называецца ангельскім скаротам REM), нашыя вочы імкліва рухаюцца. Я думаю, што пры такой імпэтнай дзейнасьці вочы могуць націснуць на вейкі — і тыя трохкі расплюшчацца. Калі вакол цемра, а пераважна так і бывае, на сон гэта ніяк не ўплывае. Але ж Зузьяк пайшоў спаць ужо ранкам, пры дзённым сьвятле, і мог, такім чынам, шчылінкаю між веек пабачыць у сьне кавалак столі. Гэтым высьвятляецца тое, што мы бачылі на ўцінку неба: жахлівыя фрэскі Доўбраўкі! Мы відавочна заблукалі ў Зузьякаў сон. Вось жа, цяпер я па часе вельмі рады, што мы трымаліся там прыстойна: кіроўца не запаліў, а я не зрабіў таго, што хацеў зрабіць. Каб жа ж так сябе паводзілі і наведнікі маіх сноў...

Пераклаў з чэскай Сяргей Смятрычэнка